

Szkoła Policji w Katowicach

Opis i użytkowanie pistoletu P – 83

Wyd. II

Opracowanie:

mł. asp. Marek Grzebieluch

mł. asp. Aleksandra Kukuła

Zakład Wyszkożenia Specjalnego

Wydawnictwo
Szkoły Policji w Katowicach
2009

© **Wszelkie prawa zastrzeżone – Szkoła Policji w Katowicach 2009**

Książki nie wolno reprodukować (adaptować) ani w całości, ani w części, niezależnie od zastosowanej techniki (druk, fotografia, komputer, kserograf, fonografia itd.), bez pisemnej zgody Wydawcy.

Druk i oprawa: Szkoła Policji w Katowicach

SPIS TREŚCI

1. Rys historyczny pistoletu P-83	5
2. Dane taktyczno - techniczne pistoletu P-83. Przekroje pistoletu P-83	8
3. Różnice pomiędzy pistoletami P-64 a P-83 (<i>nie uwzględniające danych taktyczno – technicznych</i>)	14
4. Rozkładanie i składanie pistoletu P-83	15
5. Definicje i ważne pojęcia	16
6. Literatura	17

1. Rys historyczny pistoletu P-83

Prace nad nowoczesnymi pistoletami, które mogłyby zastąpić P-64 rozpoczęły się w Wojskowym Instytucie Technicznym Uzbrojenia (WITU) w Zielonce koło Warszawy na początku lat 70. Powstawały prototypy z magazynkami dużej pojemności i pionierskimi odlewanyymi szkieletami aluminiowymi, a potem polimerowymi¹.

Oficjalne zainicjowanie przez Szefostwo Rozwoju i Wdrożeń Ministerstwa Obrony Narodowej programu celowego pod kryptonimem „Wanad”, pozwoliło na wydzielenie odpowiednich środków finansowych na rozwój i szybką realizację prac projektowych. Ze względu na zakończenie w roku 1977 produkcji P-64, brak w wojsku pistoletów kal. 9 mm, prace nad nowym pistoletem zlecono w drugiej połowie lat 70. Ośrodkowi Badawczo-Rozwojowemu przy Zakładach Metalowych „Łucznik” im. gen. Waltera w Radomiu. Prace podjęły dwa zespoły konstrukcyjne, które przystąpiły do realizacji projektów i wykonania dokumentacji technicznej prototypów.

Rys. 1. 9 mm pistolet samopowtarzalny P - 83 WANAD

---

¹ L. Erenfeicht, Z. Gwóźdź, *P-83 dziecko swoich czasów*, „Strzał” 2009, nr 3, s. 22.

Od początku zakładano, że broń będzie produkowana nowoczesnymi metodami, z szerokim użyciem tłoczenia i lutowania wytłoczek. Miał to być sposób na obniżenie masy broni, materiałochłonności i czasochłonności w porównaniu z P-64. W zespole pierwszym, kierowanym przez inżynierów Ryszarda Chełmickiego i Ryszarda Michalskiego, powstał pistolet z aluminiowym szkieletem i klasycznym bezpiecznikiem zewnętrznym blokującym urządzenie spustowo-uderzeniowe. Zespół drugi, kierowany przez inż. Mariana Gryzkiewicza, także przyjął koncepcję wykonania zasadniczych zespołów broni – zamka i szkieletu - metodą tłoczenia i lutowania, ale z blach stalowych². Ponadto użyto automatycznego bezpiecznika wewnętrznego w postaci znoszonej językiem spustowym samoczynnej blokady iglicy, jako jedynego zabezpieczenia broni w połączeniu z dźwignią do powolnego zwalniania napiętego kurka.

Po badaniach, których pistolet inż. Chełmickiego nie przeszedł³, do dalszych prób i prac realizacyjnych skierowano jedynie pistolet Gryzkiewicza ze szkieletem z blach stalowych i bezpiecznikiem wewnętrznym, sterowanym spustem pod wewnętrznym oznaczeniem „wzór 1978 (P-78)”.

Przedstawiciele Ministerstwa Obrony Narodowej, którym pistolet przekazano do oceny, wskazali następujące uwagi: broń powinna być mniejsza, zbliżona gabarytami do pistoletu PM konstrukcji Makarowa produkcji radzieckiej, oraz zalecono użycie zewnętrznego bezpiecznika nastawnego.

Zalecenia te zostały zrealizowane, a fabryka „Łucznik” przystąpiła do wykonania kolejnych prototypów nowego pistoletu. Jednocześnie próbowano połączyć obie radomskie koncepcje w ramach prac prowadzonych wspólnie przez kierujących oboma zespołami inżynierów Chełmickiego i Gryzkiewicza, co zaowocowało wykonaniem nowego prototypu: pistoletu P-78A1. Była to broń według modelu Gryzkiewicza, nieco zmniejszonych rozmiarów, ale za to ze szkieletem

---

² Tamże, s. 24.

³ Jak piszą L. Erenfricht, Z.Gwóźdź, „(...) szkielet Chełmickiego (prototypu broni- przyp. aut.) miał być tłoczony z blachy aluminiowej. Była to metoda podwójnie nowatorska, gdyż do tej pory nikt nie łączył tłoczenia i zastosowania stopów lekkich w produkcji broni. Ta krajowa innowacja techniczna okazała się jednak typowym krokiem <<o jeden most za daleko>>. Szkielet aluminiowy i szkielet lutowany z wytłoczek to dwie koncepcje nowoczesnej technologii produkcji broni, ale ich połączenie nie wyszło na zdrowie potencjalnemu następcy P-64”. Tamże, s. 24.

z aluminiowych wytłoczek. Szkielet tego prototypu, po oddaniu kilkuset strzałów pękł. Pomysł skonstruowania aluminiowego Wanada został zarzucony.

Po tym zdarzeniu, do realizacji pozostał projekt pistoletu Gryszkiewicza. W 1978 roku powstały kolejne dwa warianty broni oznaczone jako P-78 model „A” i P-78 model „B”. Pistolet P-78A miał bezpiecznik wewnętrzny, samoczynną blokadę iglicy, zwalnianą przez nacisk na język spustowy oraz wyprowadzoną na zewnątrz dźwignię do zatrzymywania i zwalniania zamka z tylnego położenia, zaopatrzoną w występ do zwalniania kurka i pozwalającą na jego powolne opuszczenie do oparcia na zębie bezpieczeństwa.

Twórca oceniał, że mechanizm P-78A będzie dogodny w użytkowaniu przez Policję i jednostki specjalne, gdzie zachodzi potrzeba szybkiego użycia broni. Taka innowacja nie została zaakceptowana przez MSW, ani przez MON.

Akceptację MON-u uzyskał natomiast model P-78B, w którym zamontowano skrzydełkowy nastawny bezpiecznik zewnętrzny, blokujący iglicę i zwalnający na nią napięty kurek. W P-78B połączono rozwiązania pochodzące z dwóch pistoletów Walther PP i PP Super, a mianowicie, utworzono bezpiecznik nastawny przekaszający iglicę. Obracany skrzydełkiem trzpień bezpiecznika przed zwolnieniem kurka obniża tylny koniec iglicy, sprowadzając ją z drogi tej części główki kurka, która normalnie by w nią uderzyła. Główka kurka ma wybranie, do którego chowa się koniec obniżonej iglicy, wykluczając kontakt między kurkiem a iglicą.

Model ten zakwalifikowany został do produkcji seryjnej i wyposażenia wojska jako „9 mm pistolet wojskowy wzór 1981 (P-81)”.

Po wielu perturbacjach, zawierusze polityczno-społecznej wywołanej przez wprowadzenie stanu wojennego, decyzją władz wojskowych zmieniono nazwę pistoletu na „wzór 1983” - w skrócie „P-83”⁴.

Produkcja seryjna rozpoczęła się od partii prototypowej wypuszczonej w 1984 r. i trwała, z krótkimi przerwami, aż do likwidacji Z.M. Łucznicz S.A. w 2000 r. Te 16 lat produkcji wyniosły P-83 na pozycję najdłużej produkowanego pistoletu w dziejach polskiej zbrojeniówki⁵.

---

⁴ Tamże, s. 28.

⁵ Tamże, s. 30.

2. Dane taktyczno - techniczne pistoletu P-83.

Przekroje pistoletu P-83

Rys. 2. Pistolet P-83 – elementy budowy

P- 83 działa na zasadzie odrzutu zamka swobodnego. Składa się z czterech zespołów rozbieralnych przy częściowym rozkładaniu broni: szkieletu, zamka, sprężyny powrotnej, magazynka. Częściowe rozkładanie i składanie jest łatwe. Zespołem łączącym wszystkie części pistoletu jest szkielet, tworzący jedną całość z chwytem i sztywnym wyrzutnikiem. Szkielet zawiera osadę lufy, prowadnice zamka, chwyt z gniazdem magazynkowym, kabłąk spustowy oraz komory i gniazda do umieszczenia mechanizmów broni. Lufa jest wciśnięta w osadę broni i zakołkowana. Na jej zewnętrzną powierzchnię nakłada się sprężynę powrotną. Zamek obejmuje lufę całkowicie do jej wylotu. Dosiła on nabój do komory nabojoyej, zamyka wlot lufy (siłą bezwładności), wyciąga łuskę lub nabój poprzez wyciąg sprężynujący, napina kurek ustawiając go na zębie zaczepu kurkowego,

rozłącza występ szyny spustowej z zaczepem kurkowym i steruje zabezpieczeniem pistoletu przed przedwczesnym wystrzałem. Na górnej powierzchni zamka umieszczono mechaniczne przyrządy celownicze w postaci stałej muszki i celownika szczerbinkowego. Zasilanie pistoletu w amunicję odbywa się z jednorzędowego magazynka pudełkowego o pojemności 8 naboju. Pistolet posiada mechanizm uderzeniowy typu kurkowego, z kurkiem odkrytym oraz mechanizm spustowy z samonapinaniem systemu Walthera o znacznie mniejszej niż w P- 64 (o 30 N) sile samonapinania kurka. Mechanizm spustowy zawiera przerywacz (do prowadzenia ognia wyłącznie pojedynczego), którego rolę spełnia występ tylnej części szyny spustowej. Zabezpieczenie broni przed przypadkowym wystrzałem zrealizowano stosując nastawny bezpiecznik skrzydełkowy, spełniający równocześnie funkcję zwalnicza kurkowego. Zabezpieczenie możliwe jest zarówno przy kurku zwolnionym, jak i napiętym. Obrócenie skrzydełka bezpiecznika w górę powoduje obniżenie i unieruchomienie iglicy w taki sposób, że niemożliwy jest jej ruch wzdłużny (blokada mechaniczna) oraz zbiecie przez kurek, gdyż przesunięta w dół główka iglicy znajduje się na wprost wyżłobienia kurka. Ponadto obniżeniu ulega dźwignia zwolnienia kurka, która blokuje spust wraz z szyną spustową, uniemożliwiając oddanie strzału przez samonapinanie oraz zwalnianie kurek z tylnego położenia, jeśli był napięty w chwili zabezpieczenia. Pistolet jest zaopatrzony w dźwignię, która zabezpiecza broń przed przypadkowym wystrzałem w razie uderzenia w kurek znajdujący się w położeniu zwolnionym. Dodatkowym elementem zwiększającym bezpieczeństwo eksploatacji pistoletu jest wskaźnik obecności naboju w komorze naboju.

Broń zaopatrzono w zatrzask zamkowy, który po wystrzeleniu ostatniego naboju z magazynka zatrzymuje zamek w tylnym położeniu. Naciśnięcie zatrzasku powoduje powrót zamka w przednie położenie i wprowadzenie naboju do komory.

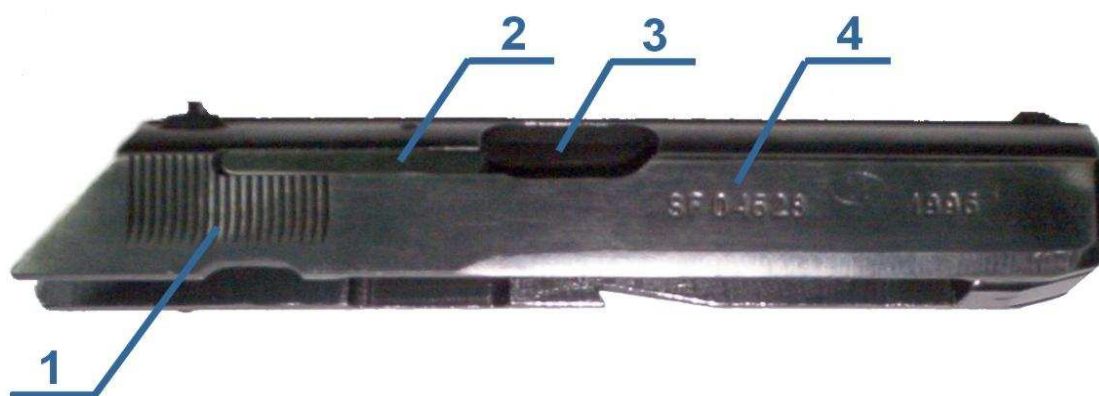
Rys. 3. Pistolet P-83 - podstawowe części

1) magazynek, 2) zatrzask magazynka, 3) kabłak, 4) zderzak, 5) język spustowy, 6) szkielet z lufą, 7) lufa z komorą naboju, 8) dźwignia zamka, 9) wyrzutnik, 10) kurek, 11) sprężyna powrotna, 12) zamek.

Rys. 4. Zamek pistoletu P-83 od strony bezpiecznika

1) występ w zamku, 2) skrzydełko bezpiecznika, 3) muszka, 4) celownik ze szczyrbką, 5) wskaźnik obecności naboju.

Rys. 5. Zamek pistoletu P-83 od strony okna ekstrakcji

1) zamek-część radełkowana, 2) zespół wyciągu, 3) okno ekstrakcji, 4) oznaczenie numeru i serii broni oraz roku produkcji.

Rys. 6. Przekrój pistoletu P-83 – poszczególne elementy

1) trzon zamkowy, 2) sprężyna powrotna, 3) szkielec z lufą, 4) zderzak, 5) zatrzask zderzaka, 6) sprężyna, 7) kołek ustalający, 8) nakładki, 9) śruba nakładek, 10) iglica, 11) sprężyna iglicy, 12) celownik, 13) bezpiecznik, 14) zatrzask bezpiecznika, 15) sprężyna zatrzasku bezpiecznika, 16) wyciąg, 17) oś wyciągu, 18) sprężyna wyciągu, 19) szyna spustowa, 20) sprężyna szyny spustowej, 21) dźwignia zabezpieczająca, 22) sprężyna, 23) oś dźwigni zabezpieczającej, 24) zaczep kurka, 25) oś zapadki kurka, 26) oś zatrzasku zamka, 27) kurek, 28) oś kurka, 29) sprężyna kurka, 30) żerdź sprężyny kurka, 31) zapadka, 32) kołek, 33) sprężyna zapadki kurka, 34) dźwignia zwalniania kurka, 35) zatrzask zamka, 36) sprężyna dystansowa, 37) język spustowy, 38) oś języka spustowego, 39) sprężyna języka spustowego, 40) zatrzask magazynka, 41) pudełko, 42) donośnik, 43) sprężyna magazynka, 44) denko.

DANE TAKTYCZNO – TECHNICZNE:**Wymiary:**

– długość całkowita (mm)	165
– wysokość (mm)	125
– szerokość (mm)	30
– długość lufy (mm)	90
– długość linii celowniczej (mm)	120

Masa:

– pistolet z pustym magazynkiem (g)	730
– magazynek pusty (kg)	0,05

Inne:

– nabój	9x18 mm Makarow
– masa naboju (g)	9,7
– masa pocisku (g)	6
– prędkość początkowa pocisku (m/s)	312
– zabezpieczenie: blokada iglicy, zwolnienie i blokada kurka	
– pojemność magazynka (szt.)	8

3. Różnice pomiędzy pistoletami P- 64 a P- 83 (nie uwzględniające danych taktyczno- technicznych)

P - 64	P - 83
Wskaźnik obecności naboju z tyłu zamka nad kurkiem.	Wskaźnik obecności naboju z lewej strony zamka.
Element łączący zamek ze szkieletem-kabłąk.	Element łączący zamek ze szkieletem-zderzak.
Element zatrzymujący zamek w tylnym położeniu - wyrzutnik (tylna ścianka).	Element zatrzymujący zamek w tylnym położeniu - ząb dźwigni zwalniania zamka.
Wyrzutnik – ruchomy.	Wyrzutnik- stały, będący elementem szkieletu.
Ruch skrzydełka bezpiecznika w położenie odbezpieczone - do góry	Ruch skrzydełka bezpiecznika w położenie odbezpieczone - na dół
<p>Sposób zabezpieczenia:</p> <p>rozłączenie szyny spustowej z zaczepem kurka, unieruchomienie iglicy i osłonięcie jej specjalnymi występami, automatyczne zwolnienie kurka z położenia tylnego do położenia przedniego, jałowy ruch języka spustowego.</p>	<p>Sposób zabezpieczenia:</p> <p>obniżenie i zablokowanie iglicy, zwolnienie kurka z położenia tylnego w położenie martwe, blokada kurka i języka spustowego.</p>

4. Składanie i rozkładanie pistoletu P-83

Pistolet P- 83 rozkłada się na zasadnicze zespoły i części, w następujący sposób:

- trzymając chwyt pistoletu w prawej dłoni, naciska się kciukiem lewej ręki na zatrzask magazynka, po czym magazynek wyjmuje się z chwytu,
- odbezpiecza się broń,
- sprawdza się, czy broń nie jest załadowana: w tym celu odciąga się zamek w tylne położenie,
- upewnia się wzrokowo przez okienko w zamku, czy komora nabojoya jest pusta oraz oddaje się tzw. strzał kontrolny (sprawdzenie P- 83 należy poprzedzić określeniem wskaźnika obecności naboju w komorze nabojoyej, który znajduje się z lewej strony zamka),
- przesuwając zderzak w dół do oporu,
- palcami lewej ręki odciąga się zamek w tylne położenie, po czym unosi się jego tylną część w pewien kąt do góry, a następnie przemieszcza do przodu i odłącza od chwytu,
- ruchem skrętnym odłącza się od lufy sprężynę powrotną.

Składanie pistoletu odbywa się w odwrotnej kolejności niż rozkładanie.

Należy zwrócić uwagę, że rozkładanie pistoletów P- 64 i P- 83 można wykonać bez ich odbezpieczania, jednak wówczas nie jest możliwe oddanie, bardzo istotnego dla zachowania warunków bezpieczeństwa, strzału kontrolnego.

5. Definicje i ważne pojęcia

Broń działająca na zasadzie odrzutu zamka swobodnego – broń działająca na zasadzie odrzutu zamka, w której warunek bezpieczeństwa działania broni i warunek niezawodności działania jest realizowany przez dobór dostatecznie dużej masy zamka. Lufa broni jest sztywno połączona z komorą zamkową. Zamek podparty sprężyną powrotną. Zamek, pod wpływem siły gazów prochowych działających na dno łuski i czółko zamka, przesuwa się w skrajne tylne położenie, a następnie pod wpływem siły sprężyny powrotnej i bezwładności wraca, pobierając kolejny nabój.

Broń samopowtarzalna – broń automatyczna strzelająca wyłącznie ogniem pojedynczym. Jest wyposażona w przerywacz, służący do wyłączania mechanizmu spustowego po każdym strzale. W celu oddania kolejnego strzału należy zwolnić i ponownie nacisnąć na spust.

Bezpiecznik przed przedwczesnym wystrzałem – bezpiecznik stosowany w broni w celu uniemożliwienia oddania z niej strzału, gdy wlot lufy nie jest całkowicie zamknięty przez zamek i zaryglowany.

Bezpiecznik przed przypadkowym wystrzałem – bezpiecznik stosowany w celu uniemożliwienia oddania strzału mimo naciśnięcia spustu. Może być blokujący lub wyłączający.

Przerywacz – część mechanizmu spustowego, uniemożliwiająca uruchomienie mechanizmu uderzeniowego i oddanie strzału bez konieczności zwolnienia oraz ponownego naciśnięcia spustu.

Przeładowanie broni: zespół czynności wykonywanych przez odpowiednie mechanizmy broni palnej, obejmujących wprowadzenie naboju do komory nabojeowej (przed strzałem) oraz wyciągnięcie z niej łuski i wyrzucenie na zewnątrz broni (po strzale).

6. Literatura

1. Waldemar Ciechanowicz, Lech Pellowski, *Od Naganta do Czaka*, Słupsk 1998.
2. *Instrukcja użytkowania pistoletu P-83 9 mm x 18*, Zakłady Metalowe Łucznik, Radom.
3. Stanisław Kochański, *Automatyczna broń strzelecka*, Wydawnictwo Czasopism i Książek Technicznych Sigma Not, Warszawa 1991.
4. Stanisław Kochański, *Broń strzelecka lat osiemdziesiątych*, Wydawnictwo MON, Warszawa 1985.
5. Leszek Erenfeicht, Zbigniew Gwóźdź, *P-83 dziecko swoich czasów*, „Strzał” 2009, nr 3.
6. Piotr Stempki, *P 83 i Makarow*, „Arsenał” kwiecień 2007.
7. Andrzej Subocz, *Polska Broń krótka*, „Broń” 2000, nr 16.
8. Andrzej Subocz, *Polska broń krótka cz II*, „Broń” 2000, nr 17.
9. Ryszard Woźniak, *Pistolet Wanad*, „Broń i amunicja” kwiecień 2003.